

Program rozvoje vědního oboru — Společenskovědní aspekty zkoumání lidského pohybu

Kód programu: P39

Koordinátor: prof. PhDr. Marek Waic, CSc.

Rada programu

doc. Ing. Eva Čáslavová, CSc., doc. PaedDr. Bronislav Kračmar, CSc., doc. PaedDr. Tomáš Perič, Ph.D., prof. PhDr. Antonín Rychtecký, DrSc., prof. PhDr. Pavel Slepíčka, DrSc., doc. PhDr. Vladimír Süß, Ph.D., prof. PhDr. Marek Waic, CSc.

Anotace programu

Výše uvedený program zahrnuje rozvoj těch podoborů kinantropologie, které se zabývají výzkumem a analýzou působení lidského pohybu ve společnosti, a zároveň bude směřovat k objasnění mnohostranných vazeb vlivu sportu a dalších pohybových aktivit v současné české společnosti. Neopomeneme ani ovlivnění těchto společenských vazeb členstvím ČR v Evropské unii a současnými globálními trendy rozvoje sportu. Zdůraznění celistvých společenskovědních přístupů v kinantropologickém výzkumu reflektuje skutečnost, že tradiční monokauzální interpretace vztahů mezi pohybovými aktivitami a jejich sociálními benefity nemůže plně vysvětlit jejich komplexnost.

Řešení projektu, v komplexu i v dílčích úkolech, předpokládá diferencované uplatnění různých metod – od metaanalýzy národních a zahraničních projektů, monitoringu a evaluace pohybových režimů k jejich experimentální verifikaci a interpretaci v triangulačním přístupu kvantitativních a kvalitativních dat. Dle stavu rozpracování v dílčích oblastech sledování bude součástí projektu i tvorba a standardizace nových metod výzkumu, které budou konstruovány tak, aby mohly být porovnány s výstupy dřívějších národních projektů a s výsledky současných zahraničních výzkumů. Ve spolupráci se zahraničními partnery se předpokládá přímá kooperace.

Výstupy programu

Navrhovaný program míří do oblasti společenských věd, a to od čistě humanitních (filosofie a historie sportu) k psychologii, sociologii a managementu sportu, které běžně pracují s empirickými výzkumy, z čehož pramení ne zcela homogenní charakter výstupů, jež bude možné hodnotit v mezinárodním srovnání:

1. Monografické výstupy, které by přinesly nové souhrnné poznatky, zásadní hodnocení a řešení problémů vyplývající z národního a státního rámce na straně jedné a nejnovějších trendů světového výzkumu na straně druhé.
2. Publikování dílčích poznatků výzkumu v odborných periodikách hodnocených metodikou Rady výzkumu vlády ČR, tj. evidovaných v příslušných mezinárodních databázích a v seznamu domácích recenzovaných časopisů.
3. Vytvoření standardů např. pohybové výkonnosti dětí a mládeže, které by byly srovnatelné s obdobným systémem standardů v zemích s vysokou úrovní pohybové kultury a našly by praktické uplatnění ve školní tělesné výchově.
4. Vytvoření nových metodologických postupů a standardizace výzkumných nástrojů, např. dotazníků pro výzkum sportu v socioekonomickém prostředí České republiky.
5. Konkrétní využití poznatků výzkumů uskutečněných v rámci programu v kurikulu magisterských studijních programů tak, aby odpovídaly celoevropským standardům univerzitního vzdělání a profilu jejich absolventů.
6. Modifikace doktorského studijního programu Kinantropologie tak, aby jeho zaměření a obsah profilyovaly společenskovední oblast pohybových aktivit a aby byl srovnatelný s obdobnými programy prestižních evropských, popř. amerických univerzit a kvalitativně vyšší přístupností s těmito programy umožnil studentům UK FTVS značnou část studia absolvovat na kvalitních zahraničních univerzitách.
7. Návrhy legislativních a správních kroků na úrovni státu i samosprávy, které by jejich prostřednictvím rezultovaly ve vytvoření nového systému veřejné podpory sportu a tím významnou měrou přispěly ke zlepšení jeho postavení v české společnosti.

Podobory Společenskovedních aspektů zkoumání lidského pohybu rozvíjené v rámci programu

Badatelské úsilí týmu výše uvedeného programu se zaměří především na následující oblasti působení pohybových aktivit ve společnosti s vysokou ekonomickou, kulturní, sociální a informační úrovní, které Česká republika v zásadě dosáhla:

FILOSOFIE A HISTORIE SPORTU

Výzkum se bude skládat ze dvou částí:

1. *Filosofie a etické hodnoty sportu*

Jedná se o teoretický výzkum, jehož cílem je prozkoumání morálních a mravních hodnot v různých typech pohybových aktivit, které vykazují specifické hodnoty, a to jak z hlediska rekreačních pohybových aktivit, tak výkonnostního sportu, a dále také z hlediska jednotlivých druhů pohybových aktivit (zdravotní cvičení (jóga aj.), kolektivní sporty, vytrvalostní sporty, bojové aktivity, nebezpečné sporty, adrenalinové sporty, sporty v přírodě atd.).

Dále se výzkum bude zaměřovat na vztah morálních a mravních hodnot k oblasti sociálního zdraví a kvality života.

Dominujícím metodologickým přístupem bude analýza sekundárních pramenů tj. domácí a především zahraniční literatury a již realizovaných sociologických výzkumů.

2. *Historie sportu*

V rámci programu si historiografie sportu zachová orientaci na dějiny tělesné výchovy a sportu od 19. století až do současnosti a na jejich přínos pro rozvoj středoevropské společnosti. Dále se budeme věnovat roli tělesné výchovy a sportu při vytváření moderní české národní společnosti a místu tohoto fenoménu v životě meziválečného Československa včetně působení německých tělovýchovných a sportovních organizací v českých zemích a Československu. Neopomeneme ani působení celosvětových fenoménů v oblasti tělesné kultury, tj. olympijského hnutí a univerzálního angloamerického hnutí YMCA ve střední Evropě.

Dominujícím metodologickým přístupem bude zkoumání archivních dokumentů a dobového tisku i literatury. Tam, kde to bude možné, budou použity metody orální historiografie tj. řízené rozhovory s pamětníky.

Tým řešitelů:

Vedoucí týmu: prof. PhDr. Marek Waic, CSc.,

Zaměstnanci: PhDr. Miloš Bednář, Ph.D., PhDr. Irena Martínková, Ph.D., PhDr. Michal Peliš, Ph.D., Dr. Jim Perry, Mgr. Ladislav Vomáčko, Ph.D.

Doktorandi: Mgr. Tomáš Tlustý, Mgr. Martin Komarc

PEDOGOGIKA SPORTU

Cíle projektu:

- sledovat pedagogické pracovníky, zejména učitele tělesné výchovy na školách se sportovním zaměřením (ZŠ), sportovní gymnázia a trenéry vybraných olympijských sportů. Tyto sledovat v oblastech: a) denního režimu a životosprávy, BMI, zdravotních problémů včetně prevence.), b) postojů a názorů na profesi, jejich osobnostní charakteristiky, zejména interpersonálního charakteru s monitorováním reflexe sportovců aj.,
- sledovat absolventy programu „tělesná výchova a sport“ z hlediska uplatnění na trhu práce

2006 – 2013 (předpokládá se spolupráce s FTK Olomouc a FSpS Brno),

- monitorování pohybových režimů, tělesné zdatnosti a pohybové výkonnosti dětí a mládeže ve věku 10–24 let, žáků a studentů základních a středních škol, vysokoškolských studentů sportovních talentů i jedinců se specifickými potřebami,
- provést analýzu výsledků tělesné zdatnosti a pohybové výkonnosti, výpočty standardů a norem a jejich implementace (manuál) pro praktické využití,
- přispět k rozvoji teoretické koncepce a evaluace tělesné zdatnosti a pohybové výkonnosti mládeže jako zpětné informace k optimalizaci jejich pohybových režimů,
- sociálně-ekonomickou podmíněnost zážitkové pedagogiky a pedagogiky volného času s důrazem na mládež a seniory,
- analýzu předpokladů dětí pro výkonnostní vývoj v pozdějších věkových obdobích, především vhodnou stimulací pohybových schopností a zdokonalování pohybových dovedností v nesespecifické i specifické podobě,
- vytvoření modelů předpokladů pro výkonnostní růst od žákovských po juniorské kategorie ve vybraných druzích sportu na základě rešerše literatury, analýzy stávajících výzkumů, řízených rozhovorů s trenéry a dalšími odborníky,
- experimentální ověření účinnosti těchto modelů a jejich sledování na zvolené časové ose a statistické vyhodnocení, které toto sledování přinese.

Dominující metodologický přístup: monitoring pohybových režimů mládeže s využitím standardní metodologie COMPASS, měření pomocí testů pohybových schopností (Eurofit Test). Tělesná zdatnost a její atributy (pohybové schopnosti) budou zjišťovány v terénních podmínkách sportu, ve školní i v zájmové tělesné výchově, přesně dle manuálu.

Realizace projektu se soustředí jak na národní prostředí, tak na kooperaci a vzájemnou komparaci výsledků se srovnatelnými evropskými projekty. Data z našich minulých šetření i výsledky sledování v zahraničí jsou k dispozici.

Tým řešitelů 1 (školní a rekreační sport):

Vedoucí týmu: prof. PhDr. Antonín Rychtecký, DrSc.

Zaměstnanci: PhDr. Jaroslav Dvorský, Ph.D., PhDr. Šárka Honsová, Ph.D., doc. PhDr. Petr Jansa, CSc., PhDr. Kamil Kotlík, CSc., PhDr. Jan Kříček, CSc., Mgr. Martin Musálek, Ph.D.

Doktorandi: Mgr. Jakub Holický, Mgr. Eva Prokešová, Mgr. Jiří Němec .

Tým řešitelů 2 (výkonnostní sport):

Vedoucí týmu: doc. PaedDr. Tomáš Perič, Ph.D.

Zaměstnanci: doc. PhDr. Josef Dovalil, CSc., Mgr. Jakub Kokštejn, Ph.D., Mgr. Lenka Kovářová, Ph.D., MBA, PaedDr. Tomáš Malý, Ph.D.

Doktorandi: Mgr. Zuzana Dragounová, Mgr. Pavel Frýbort, Mgr. Radim Jebavý, Mgr. Jan Krégl, Mgr. Jan Pecha

PSYCHOLOGIE A SOCIOLOGIE SPORTU

Hlavním cílem výzkumu bude analýza psychosociální podmíněnosti pohybově aktivního/neaktivního životního stylu.

Výzkumné aktivity budou směřovány k problematice vlivu sociální stratifikace na zapojení do pohybových aktivit a s tím souvisejícím otázkám podpory sportu na regionální a lokální úrovni jako podmínky aktivního životního stylu populace.

Z oblasti vlivů mikrosociálních se pozornost soustředí na otázky vzájemných souvislostí psychologických a sociálních ukazatelů sportující a nesportující populace se zaměřením na seniory a mládež, na problematiku kognitivních funkcí sportující a nesportující populace, kdy bude sledován vývoj kognitivních procesů v období po dosažení maximální úrovně výkonu a v neposlední řadě i na otázky kognitivně-emoční determinace motivace pohybových aktivit u vybraných skupin populace.

Dominující metodologický přístup bude využívat jak metod kvantitativního výzkumu a tomu odpovídajících metod sběru dat (zejména dotazníkového typu), především v případech zkoumání makrosociálních aspektů sportu, tak metod kvalitativních, zaměřených zejména na oblast motivace jedinců ke sportování či sportovní politiky. Otázky kvality kognitivních procesů ve vazbě na pohybové aktivity budou testovány v laboratorních podmínkách s využitím standardních metodik určených pro tuto oblast.

Tým řešitelů:

Vedoucí týmu: prof. PhDr. Pavel Slepíčka, DrSc.

Zaměstnanci: Mgr. Veronika Baláková, PhDr. Jiří Mudrák, Ph.D., doc. PhDr. Vilma Novotná, doc. PhDr.

Irena Slepíčková, CSc.

doktorandi: Mgr. Ivana Harbichová, Mgr. Petr Mlateček, Mgr. Jakub Popelka, Mgr. Iveta Šimůnková, Mgr. Pavol Šiška

EKONOMIKA A MANAGEMENT SPORTU

Výzkum se bude skládat ze dvou částí:

1. Ekonomické zdroje sportovních organizací a sportovních událostí

Hlavním cílem bude analýza financování sportovních organizací z veřejných zdrojů v evropském prostoru a zpracování přehledu používaných ekonomických ukazatelů v této oblasti, dále analýza

marketingového zajištění a využití soukromých zdrojů sportovními organizacemi v České republice – tvorba zdrojů sportovních organizací v oblasti sponzorování a podnikatelské činnosti a analýza lidských zdrojů sportovních organizací – zaměření na uplatnění absolventů oboru Management sportu v praxi, kompetence sportovního manažera.

Dominující metodologický přístup: sekundární sběr dat z existující literatury a dokumentů a jejich analýza.

2. Marketing sportovních služeb

Zde bude hlavním cílem vytvoření standardů managementu kvality sportovních služeb a stanovení hlavních faktorů spokojenosti zákazníků, vytvoření typologií zákazníků.

Dominující metodologický přístup: Kvantitativní výzkum bude spojen s hypoteticko-deduktivním modelem. Na základě studia odborné literatury, diskuse s odborníky a vlastní zkušenosti budou stanoveny hypotézy, jež budou následně testovány.

Metodou výzkumu bude pozorování, jeho designem průřezová studie, která sleduje předpokládanou příčinu i následek ve stejném čase.

Základním nástrojem pro sběr dat bude dotazník s předem připravenými otázkami, v němž budou zákazníci požádáni o hodnocení různých vlastností tělovýchovných a sportovních služeb vybraných sportovních zařízení. Vzorem pro tento dotazník bude v zahraničních výzkumech běžně užívaný dotazník SERVQUAL. Pro překlad tohoto dotazníku bude zvolen postup modifikovaného přímého překladu.

Tým řešitelů:

Vedoucí týmu: doc. Ing. Eva Čáslavová, CSc.

Zaměstnanci: prof. Ing. Jiří Kraft, CSc., RNDr. Bohumír Štědroň, CSc.,

Doktorandi: Mgr. Sasho Belovski, Mgr. Vilém Omcirk, Mgr. Jan Procházka, Mgr. Tomáš Ruda, Mgr. Jan Šíma, Mgr. Josef Voráček